

Mesečna naročnina
25 Din, za izo-
metstvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
izmetstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kapitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan s jutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za izmetstvo;
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 90.011,
Praga št. 24.797
Uprava: Kapitar-
jeva 6, telefon 2992

SCLOVENECC

Čemu francoska kriza

Tretjič že je v zadnjih letih radikalna stranka strmoglavila vladno, v kateri je sama sodelovala. Tretjič se je zgodilo, da je morala francoska vlada odstopiti ne zato, ker je dobila v parlamentu, ki predstavlja v demokraciji režim ljudsko voljo, nezaupnico, ampak na povelje izvenparlamentarne strankinega izvršilnega odbora. Postopek je bil vedno isti. Radikalna stranka je najprej vetopila v vlado »narodne edinosti« in žela obilne poklone za svojo požrtvovalnost in svojo rodoljubje. Potem je vlada s velikimi napori odstranila največje nevarnosti, uravnovesila proračun, prebredla čez najhujše težave. Nato je vedno sledil letni kongres radikalne stranke, kjer je bil sprejet sklep, da radikalna stranka vladine politike, enkrat zunanje, drugič notranje, enkrat finančne, drugič socialne, ne odobrava in da poziva svoje ministre, naj nemudoma izstopijo iz vlade. Še na vsakem radikalnem kongresu se je temu sklepu upiral Herriot, proti njemu pa je grmel Daladier. Končno se je Herriot v vseh treh primerih vedno podvrget strankini disciplini, pokazal pred javnostjo obraz mučenika, demisijsko in za njim vsi njegovi radikalni tovariši. In vlada je še vedno čisto po načrtu padla. Tako je bilo pod Poincaréjem, tako pod Doumergueom, tako sedaj pod Lavalom. Rana, na kateri je vlada izhiral, ni bila zadana v odprtem boju v zbornici, marveč je prišla od zadaj, od tovarišev, ki so sedeli na vladni klopi. Smrtni udarec vladi ni bil nikoli zadan vsled kakšnega osnovnega nesoglasja v državni politiki, marveč vsled čisto zasebnih strankarsko-političnih računov radikalne stranke in njenih časovnih zaveznikov na levi in skrajni levi.

To je tudi slika sedanjega krize, ki ji je podlegel Laval. Več kot eno leto so ga pustili na miru, da je sklepal zveze z Rusijo, z Anglijo, z Italijo. Več kot eno leto je smel nemoteno uveljavljati francoski genij v mednarodni politiki. Nad pol leta, v najbolj kritičnih trenutkih italijansko-ahesinskega spora, je smel, ne da bi mu bili radikalni delali kakšne ovire — saj so vedno strnjeno zanj glasovali — mirno zavirati postopek Zveze narodov proti napadalcu, blažiti sankcije proti Italiji tako, da jih skoraj ni občutila, ter je vplival na Anglijo, da je omilila svoje stališče do Italije in s tem tudi zmanjšala politično napetost v Evropi. Vso to Lavalovo pomirjevalno zunanjo politiko so radikalni odobraval in s svojimi glasovi v zbornici zanj tudi odgovornost prevzeli. Laval tudi za bodočnost ni menil spremeniti svoje črte. Torej ni bilo nobenega povišja za zamero, niti vzrokov za strah pred presenečenjem v bodočnosti. Razpisati je hotel celo volitve in dati francoskemu ljudstvu priložnost, da s svojimi glasovi odobri ali odkloni to politiko. Toda nič ni pomagalo. Njegova vlada je morala izginiti, vladna večina, ki je Laval vse leto podpirala, se je morala raziti, ker so radikalni nosili seboj v žepu svoje lastne račune, za katere je sedaj prišla priložnost, da jih poravnajo. Že včeraj smo med brozjavami vestmi iz Pariza povedali, kaj je bil neposreden povod za krizo. Pravdorek v Staviskijevem procesu. Dokler ta škandal ni bil umit, se radikalni, ki so po mnogih svojih odličnih pristaših bili vanj zapleteni, niso smeli prikazati v javnosti kot nositelji preporoditeljskih programov in zaščitniki republikanskih čednosti. Sodni pravdorek je škandal spravil med arhive. Pravica je govorila, govorila je milo in odpuščajoče pač radi tega, ker so radikalni sedeli v vladi. Le nekaj žrtvev je zahtevala, pa je nad vso umazanijo, ki je lani tolikanj razburjala francosko javnost, milostno pogrnila plašč pozblijenja. Sedaj so radikalni lahko zopet dvignili svoje celo leto pobešene glave. Sedaj zopet lahko nastopijo pred javnostjo, umiti in očisti, da celo z mučeniškimi potezami po nedolžnem preganjanju rodoljubov. Tudi januar 1934 je danes po dveh letih že pozabljen, tisti januar, ko je radikalni minister za notranje zadeve Frot v radikalni vladi g. Daladiera streljal na spreved bivših bojnikov na trgu Concorde, na bojovnike, ki v rokah niso imeli drugega orožja kot trobojnice svoje domovine.

Na razvalinah Lavalove vlade se sedaj pojavlja kot voditelj radikalne stranke zopet Daladier, ki je na zadnjem letnem kongresu radikalne stranke zahteval skupen program z vsemi strankami leve in ki je dne 14. julija, na francoski narodni praznik, korakal za rdečo zastavo s klavirjem in srpom v sprevodu »skupne fronte«, ob marksisu Blumu in komunistu Caehinu, proti Bastilli, isti čas, ko so rodoljubne organizacije korakale s sklonjeno glavo mimo groba nepoznanega junaka.

Opetovano smo na tem mestu že povedali, da nas notranjepolitična trenja v Franciji, ki je naša velika zaveznica, zanimajo le v toliko, v kolikor imajo posreden in neposreden vpliv tudi na zunanjepolitična vprašanja, kjer se tudi mi s Francijo šajamo. Pri avtoriteti, ki jo Francija vživa po vsem svetu, pri vodilnem vplivu, ki ga ima danes in ga bo imela jutri na razvoj mednarodne politike, pri simpatijah, ki jih je vnela njena kultura med vsemi narodi sveta, je danes težko reči, da so krize francoskih vlad notranja zadeva Francije. Te resnice se zavedamo vsi, ki v Franciji vidimo kulturno voditeljico, a posebej se voditeljico evropske politike in svojo zaveznico. Ne zavedajo pa se tega, vsaj takšen vtis dobivamo, oni, ki morda res iz čisto malenkostnih strankarsko političnih razlogov postavljajo vlade in jih odstranjajo in takorekto zahtevajo od vseh neštevilnih prijateljev, raztresenih po vsem svetu, da z ožarjenimi obrazy sprejmejo vse za dobro, kar so skuhalo, brez ozira na svetovno javnost, zakotne politične kuhinje. Francoske vlade so danes tudi svetovne vlade in je žal, da domača politika v

Senzacija v Ženevi

Balkan drži z Anglijo

Eden o pogajanjih z Balkansko zvezo Poslanik Purić o obveznosti Jugoslavije

Ženeva, 23. januarja. AA. Spomenica, ki jo je britanski zunanji minister Eden poslal predsedniku odbora za koordinacijo glede vzajemne pomoči na Sredozemskem morju, pravi med drugim tole:

Dne 14. oktobra 1935 je odbor za sankcije izdal izjavo, v kateri prizna, da so bili takšni predlogi o ukrepih, ki jih je treba izdati po čl. 16, na temelju čl. 3, ki odreja vzajemno pomoč članov ZN, oziroma odpor proti posebnim napadom, ki bi bili naperjeni na eno izmed držav članic ZN s strani katere druge države.

Pri vsem tem zahteva izvajanje tega načela posebno sodelovanje članic ZN, ki bi bile o tej stvari bolj zainteresirane. Britanska vlada je želela vedeti, ali bodo francoska, grška, turška in jugoslovanska vlada, za primer posebnih vojaških ukrepov, ki bi jih Italija morda izdala proti Veliki Britaniji, pripravljene v primeru potrebe dati svojo podporo za odpor proti tem in takim ukrepom, in ali bi bile zmožne to storiti.

Dogovor s Francijo

Britanska vlada je sklenila prav tako najprej vprašati, ali vlade tolačijo § 3 čl. 16 tako, kakor ga tolači britanska vlada.

Francoska vlada je ustno odgovorila 14. oktobra in ta odgovor pravi med drugim, »da francoska vlada tolači čl. 16 tako, da vsebuje popolno solidarnost držav članic ZN glede tistega, ki bi bil napaden s strani države, ki bi jo napadla, če bi ta napad prišel kot posledica ukrepov izvajanja omenjenega člena, čigar izvršitev bi se sklenila s skupnim sklepom.

Nato so nastali novi britansko-francoski razgovori z namenom, da se razčistijo nekatere točke glede praktične izvedbe tega splošnega načela v zvezi s sedanjim sporom. Dne 18. oktobra je francoska vlada v pismeni noti potrdila, »da v konkretnem primeru, ki je nanj merilo poslednje poročilo britanskega poslanika, nudi svojo popolno podporo Veliki Britaniji po priznanju veljave čl. 16 pakta, na podlagi česar se je med francosko in britansko vlado tudi sklenil sporazum.

Toda potrebno je pojasniti neko drugo točko, namreč pomen in podrobnosti teh gori navedenih razgovorov, prav tako pa pojasniti razgovore, ki so se uradno vršili med pomorskimi generalnimi štabi in generalnimi štabi za letalstvo Francije in Velike Britanije.

Dogovor z balkanskimi državami

Vlada Njegovega Veličanstva izkorišča to priliko, da poda izjavo, da je popolnoma neosnovana vest, da se je pri teh razgovorih govorilo tudi o severozahodni meji Francije, ker so se razgovori med predstavniki obeh generalstabov nanašali edino na skupno akcijo, ki bi se morala podvzeti, v slučaju, če bi prišlo do sovražnosti na Sredozemskem morju in to v zvezi s sankcijami povodom sedanjega spora. Predstavniki obeh generalstabov niso nikdar imeli nič drugega v vidu.

V zvezi z razgovori s francosko vlado je angleška vlada v začetku decembra izvedla slično anketo pri vladah Grčije, Turčije in Jugoslavije. Vse tri vlade teh držav so po medsebojnem posvetu odgovorile tako, da ni obstojal noben dvom o tem, da bodo zvesto izpolnile vse obveze pakta Zveze narodov glede izvajanja čl. 16.

Angleška vlada je obveščena, da je bila francoska vlada 21. decembra od teh treh balkanskih vlad obveščena o vseh vprašanjih, ki jih je jim stavila angleška vlada. O teh odgovorih je francoska vlada takoj obvestila italijansko vlado in istočasno povzročila, da je med predstavniki angleškega in francoskega generalstaba prišlo do izmenjave misli. Prav tako je angleška vlada obveščena, da je italijanska vlada izjavila, da ji je znano, kaj so odgovorile vlade v Ankari, Atenah in Beogradu.

Turška vlada je kasneje zahtevala potrdilo od angleške vlade, da Anglija pristaja na omenjene zahteve. Isto vprašanje je sestavila tudi jugoslovanska vlada, ki je dobila slična potrdila, kakor jih je dobila grška vlada preko popolnoobveščenih vladnih predstavnikov.

Dunajska vremenska napoved: naglo spremembe vremena, poboľšanje vremena je samo kratko, najbrže že jutri vdor novega toplega vala

Franciji tega dejstva ali ne vidi, ali ga noče pripoznati, ali pa ga lahkomišljeno podcenjuje.

Lavalova vlada nam Jugoslovanom morda ni šla tako na roko, kot smo želeli. To povemo z ozirom na težave, ki nas tarejo na gospodarskem polju in ki nam jih Lavalova vlada ni pomagala nositi v toliki meri, kot bi bili želeli in kot je bržkone želel tudi on. Posebno v vprašanju odpomoi pri izgubi, ki smo jo utrpeli s sankcijami, smo bili nekoliko razočarani. Toda iz tega nismo delali nobenega vprašanja, saj smo v Lavalu in v večini, ki je njegovo politiko podpirala, videli moža, ki se je z vsemi silami boril za mir proti vojnini zubljen, ki so začeli lizati evropska obzorja. Z vsemi silami in z velikimi žrtvami. Njegova politika je bila mirna politika v pravem pomenu besede. In

Kar se tiče poročila, ki bi ga na včerajšnji seji odbora osemnajstotice moral prebrati gospod Eden, in ki bi bilo v zvezi z obrambo Sredozemskega morja za slučaj kakšnega napada, in ki bi obsegalo pojasnilo korakov angleške vlade pri grški, turški in jugoslovanski vladi, je bilo določeno, da bodo predsedniku odbora osemnajstotice dostavljeni samo pismeni odgovori. Ti odgovori so bili v obliki pismen snoti dostavljeni predsedniku odbora osemnajstotice in objavljeni od tajništva Zveze narodov.

V imenu jugoslovanske vlade je odgovor dostavil g. dr. Božidar Purić in v njem

pravi med drugim:

»Stejem si v čast, da potrdim, da je bila jugoslovanska vlada zares vprašana od angleške vlade in da je v popolnem sporazumu s svojimi zavezniki odgovorila, da bo v vsakem predvidenem slučaju izvrševala obveze, ki jih je prevzela s paktom. Jugoslovanska vlada je to izjavila misli dostavila na znanje francoski in tudi italijanski vladi. Jugoslovanska vlada je od svoje strani zaprosila angleško vlado, da naj izvoli potrditi, da so varnostna jamstva, ki jih je ona dala, vzajemna (medsebojna). Angleška vlada je to tudi storila.

Kaj so obljubile

Uradno poročilo grške vlade

K temu vprašanju (pogajanja Anglije s sredozemskimi državami, Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo, o katerih govori Edenova spomenica) je objavilo uradno glasilo grške vlade »Bulletin Quotidien« sledečo razlago:

»Vprašanje, ki ga je angleška vlada stavila sredozemskim državam, ni bilo samo teoretično. Generalni štabi državnih držav (kot omenja tudi Edenova spomenica) so takoj stopili v stik in se pogovorili, kakšno vlogo bo igrala v primeru, da Italija napade Angleže, vsaka posamezna država.

»Turčija je takoj izjavila, da je pripravljena nevtralizirati Bolgare in je izrazila svoj namen, da bo takoj oborožila morske ožine pri Dardanelah in na Bosporu. Turška parlament je odobril 21 milijonov turških funtov za nakup novih letal. Turška vlada se je pečala tudi z možnostjo, da bi v označenem primeru poslala posebno armado v Egipt, ki bi sodelovala z angleško vojsko predvsem proti Libiji.

»Tudi Jugoslavija je dobila svojo posebno vlogo.

»Najbolj zaskrbljena je bila Grčija, ki bi

po svoji zemljepisni legi prišla prva v zelo kritičen položaj. Grške zveze z Anglijo dajejo grški vojski tudi prvenstveno nalogo, da sodeluje z Anglijo, v primeru, da bi Italija napadla Angleže in bi pakt Zveze narodov zahteval od Grčije, da Angliji pomaga. Zato je grška vlada že decembra meseca stopila v stik z angleško vlado, da se določi vloga namenjena grški vojski in mornarici. Določeno je bilo, da stavi Grčija Angliji na razpolago poleg polne materijalne in moralne pomoči še sledeča strategična mesta: zaliv Sude na severni obali Krete, zaliv Volo na zapadni obali Grčije, zaliv Mudros na otoku Lemnos, nadalje nekaj pristanišč na otokih Cefalonije.

»Člani Balkanske zveze se tudi sklenili, kako se bodo med seboj podpirali, če bi prišlo do spopada med Anglijo in Italijo po določitih pakta Zveze narodov. Zagotovili so si tudi posebne kredite v Londonu, če bi bilo potrebno, da okrepijo svojo vojsko in pomorsko silo.

Gornje uradno poročilo grške vlade se torej v vsem vjemata s točkami, ki jih je navedel Eden v svoji spomenici.

Francija išče vlado

Tradicijsionalni obrazi pri predsedniku

Pariz, 23. jan. c. Ob eni popoldne je predsednik republike Albert Lebrun sprejel bivšega predsednika vlade in notranjega ministra Alberta Sarrauta. Ponudil mu je mandat za sestavo vlade, ki ga pa Sarraut v začetku ni upal sprejeti. Predsednik republike pa ga je prosil, naj vendarle poskuša s srečo in Sarraut je rekel, da si odgovor pridržuje do večera. Sarraut je najprej obiskal oba predsednika obeh zbornic in nato še bivšega predsednika vlade Laval. Ob 16 popoldne je začel s svojimi posvetovanji. Najprej je sprejel predsednika radikalne stranke Daladiera, ki je bil pri Sarrautu dolgo. Ko je odhajal, ni maral nič reči častnikarjem, vendar pa izглеda, da Daladier ni dal odobrenja vendar Sarrautu za njegove poskuse. Sarraut pa v kljub temu še nadaljuje z delom za sestavo vlade in je povabil k sebi bivšega poštne ministra Mandela, Jacquesa Sterna

in Chautempsa. Daladier je takoj odšel v radikalni poslanski klub, ki zaseda tako rekoč v parmanenci. Sarraut bo šel k predsedniku republike zvečer okoli devetih in mu sporočil, če lahko upa, da bo sestavil vlado.

Poslanski klubi so vsi zasedali tekmo celega dneva. Desničarski klubi so zelo ostri proti radikalom in je napetost še toliko, da je malo verjetno, da bi mogla biti vlada sestavljena že tekom noči ali pa jutrišnjega dneva. Vendar pa se radikalni opreznosti in niti ne mislijo na vlado čistega levitarskega kartela, kar se jasno vidi iz njihove resolucije, ki je bila danes sprejeta in ki govori »tem, kakšna naj bo bodoča vlada. Braniti mora najprej frank, red in svobodo v republiki in pa zagotoviti mir v okviru pakta Zveze narodov. Torej že program, ki je zelo mil in popustljiv.

Hodža: „Nobenih pikanterij s Schuschniggom“

Praga, 23. jan. c. Danes je bila izvršena delna rekonstrukcija Hodževe vlade. Ob tej priliki je podal ministrski predsednik in namestnik zunanjega ministra dr. Hodža daljšo izjavo, v kateri se je tudi izrazil o zunanje-političnih problemih.

Naravno je, da je Hodža najprej govoril o Schuschniggovem obisku v Pragi. Hodža je rekel, da se temu obisku ne smejo pripisovati nobene politične »pikanterije«. Obisk je bil samo izraz želje obeh sosednih držav, da bi prišlo do čim bližjega sodelovanja na gospodarskem in političnem polju. Pri tem obisku je bilo ugotovljeno, da je mogoče odpraviti vse ovire iskrenega prijateljskega sodelovanja. Ta obisk naj bi predvsem dokazal, da je možno misliti na tesno sodelovanje srednjeevropskih držav.

Ne smemo vznemirjati Berlina

V Evropi imamo danes več blokov in političnih enot. To so: 1. baltski pakt; 2. balkanski sporazum;

vsak mir je vreden najhujših žrtv. O Lavalu bo pisala zgodovina, da je v kritičnem letu 1935 rešil mir. To je ena zasluga, za katero smo njegovi vladi v Franciji, ki jo je odobraval, z ostalim svetom vred hvaležni tudi mi. Druga zasluga pa je, da se je z vsemi silami upiral boljševiški povodnji, ki je čez tolmun Zveze narodov silila v Evropo. Svojo pogodbo z Moskvjo, kamor je šel takorekto le pod bičem svojih radikalnih ministrov, še do danes ni ratificiral. Komunističnim strankam, ki se pod raznimi krinkami skrivajo, ni pustil do neomejenega prijeteljskega sodelovanja. Ta obisk naj bi predvsem dokazal, da je možno misliti na tesno sodelovanje srednjeevropskih držav.

Sedaj je njegova vlada šla. Nobenega pojma nimamo, kaj bo prišlo za njo. In to je tudi vzrok, da smo zaskrbljeni glede bodočnosti.

3. Mala zveza in 4. države rimskega trojnega sporazuma. Vse te skupine so policane, da sodelujejo pri reševanju srednjeevropskih problemov. Najnujnejše je gospodarsko in politično zblizanje med državami Male zveze in rimskega sporazuma. Mi hočemo v tem delu izvajati skupno z vsemi dobro politiko in predvsem ne maramo vzbuditi nezadovoljstva v Berlinu. Mi smo to že večkrat izjavili. Naša glavna naloga je, da dosežemo primeren »modus vivendi« z Berlinom. Takoj pa moramo izjaviti, da to ni mogoče doseči s tako zvanimi dvostranskimi pogodbami. Srednja Evropa mora proti Berlinu nastopati kot enota in je zato treba med blokii Srednje Evrope ustvariti najprej enoten regionalen pakt. Pot v Berlin gre samo preko enotne Srednje Evrope.

Mala zveza pa tudi želi prav tako iskreno in jasno sodelovanje z Rimom, to je z državami rimskega protokola. Reči pa moramo takoj, da je to v prvi vrsti odvisno samo od Madjarske.

Akademiki razgrajajo po vsej Španiji

Madrid, 23. jan. AA. DNB poroča: Neredi na vseučiliščih trajajo še dalje. Na vseh vseučiliščih so predavanja odpovedana. Povsem se zdi, da je uspešna splošna stavka, ki so jo akademiki izvedli proti separatizmu vseučilišča v Barceloni, proti nekaterim marksističnim profesorjem in drugim levicarjem. Sindikat španskih vseučilišč in tradicionalne dijaške organizacije so objavile skupno poročilo, v katerem med drugim pravijo: da pozivajo vse tovariše, ki so včlanjeni v njihovih organizacijah in ki so njihovi pristaši, da nadaljujejo s splošno dijaško stavko v vsej Španiji vse dotlej, dokler ne bo razrešen katalonski vseučiliški problem in ne bodo kaznovani marksisti in odpušteni marksistični rektorji in profesorji v vseučiliščih v Oviudu in Madridu

